

Almmuheaddji

Skuvlejumi sisriikkalaš árvoštallanguovddáš Karvi

Publikašuvnna namma

Sámegielaide oahppanbohtosat vuoddoahpahusa 7.–9. jahkeluohkain 2015

Dahkkit

Mari Huhtanen & Mika Puukko (doaimm.)

Skuvlejumi sisriikkalaš árvoštallanguovddáš árvoštalai gidđat 2015 vuoddoahpahusa 7.–9. luohkaid oahppiid sámegielaide oahppanbohtosiid. Árvoštallamii gulle sámegiella eatnigiellan ja sámegiella A-giellan -oahppomearit (davvisámegiella, anárašgiella ja nuortalašgiella). Riikkaviidosaš árvoštallan ollašuhttui 14.4.2015 oppalaš dutkamuššan dan láhkai, ahte figgamuššan lei fidnet mielde buot oahppiid geat lohket sámegiella eatnigiellan dahje A-giellan ja geaid oahpaheapmi čuovvu vuoddoahpahusa oahpahusplána vuodustusaid.

Sámegielaide oahppanbohtosiid árvoštallan dahkkui dál vuosttas geardde. Árvoštallama ulbmiliin lei oážžut luohtehahti dieđu vuoddoahpahusa oahppolána vuodustusaid (2004) ulbmiliid joksamis, sámegiella eatnigiellan ja sámegiella A-giellan -oahppomeriid máhttima dásis ja skuvlejumi dásseárvvu ollašuvvamis. Árvoštallama oasseviidodagat eatnigielas ledje gielladovdamuš, lohkosá ádden/ipmirdeapmi, čállin ja hállan/hupman, ja A-giellas gielladovdamuš, lohkosá ádden/ipmirdeapmi, gullama ádden/ipmirdeapmi, čállin ja hállan/hupman. Dasa lassin árvoštallanraporttas gieđahallojuvvojit sámegiella oahpahus ja sajádat vuoddoahpahusas.

Árvoštallamii válde oasi 77 oahppi gávccii skuvllas. Sámegiella eatnigiellan -árvoštallamis ledje mielde njeallje anárašgiella ja 33 davvisámegiella oahppi. Nuortalašgiella ii lohkan eatnigiellan oktage badjeskuvlla oahppi. A-giellas anárašgiella oahppit ledje čieža, nuortalašgielas njeallje ja davvisámegielas 29. Oahppiid vástádusat árvoštallojedje Skuvlejumi sisriikkalaš árvoštallanguovddázis.

Árvoštallaniskosat ráhkaduvvojedje vuoddoahpahusa oahppolána vuodustusain meroštallojuvvon sámegiella eatnigiellan ja sámegiella A-giellan -oahppomeriid ulbmiliid, sisdoaloviidodagaid ja kriteraid vuodul. Árvoštallaniskosiid ráhkadettiin váldojuvvui vuhtii bargobihtáid iešguđetláganvuolta sihke bargobihtáid tiippaid ja daid váigatvuoda dási mielde. Árvoštallan sisdoalai iešguđetlágan buvttadan- ja válljenbarguid, dego ovdamearkka dihte mánggaválljen- ja riekta-boastut -bargobihtáid. Eatnigiella bargobihtát ledje seammalárganat anárašgielas ja davvisámegielas, dego maid A-giella bargobihtát buot golmma sámegillii.

Oahppiid bargobihtáid lassin árvoštallandiehtu čoggojuvvoi oahppiide, oahpaheaddjiide ja rektoriidda dahkkojuvvon duogášjearaldagaiguin maiguin čoggojuvvoi diehtu earret eará oahppiid miellaguottuin ja dahkkiin mat váikkuhit oahppanbohtosiidda, ovdamearkka dihte oahpahusa ordnemis ja oahpahusa mearis. Dasa lassin rektoriin ja oahpaheaddjiin čoggojuvvoi čiekŋalet diehtu jearahallamiiguin.

Árvvoštallamii oassálastán skuvllaide ja oahpahusa lágideaddjiide sáddejuvvojedje čakčat 2015 guđege skuvlla bohtosat ja máhcahagat. Dáinna lágiin skuvllaid rektorat ja sámegea oahpaheaddjit ožžo dieđu iežaset skuvlla oahppiid bohtosiin ja miellaguovttuin sámegea dáfus.

Sámegea eatnigiellan -árvvoštallamis oahppit fidnejedje gaskamearálaččat 60 proseantta iskosa stuorámus čuokkesmearis. Anárašgea rivttes čovdosiid gaskamearri lei 44 proseantta ja davvisámegea 62 proseantta. Goappáge gea oahppit máhtte buoremusta hállama bargobihtáid, anárašgea rivttes čovdosiid oassi lei 83 proseantta ja davvisámegea 81 proseantta. Váddáseamosin anárašgea oahppit atne lohkosá áddema. Das rivttes čovdosiid gaskamearálaš oassi lei dušše 22 proseantta. Davvisámegea oahppit fas máhtte heajumusá čállima bargobihtáid main sii ožžo gaskamearálaččat 47 proseantta stuorámus čuokkesmearis.

Sámegea A-gea -árvvoštallamis rivttes čovdosiid gaskamearálaš oassi lei 46 proseantta. Go geahččá gea gillii, de davvisámegea oahppit birgejedje buoremusat. Sin rivttes čovdosiid oassi oppa iskosis lei 48 proseantta, anárašgea vástideaddji proseanta lei 45 ja nuortalašgea 31. Buot gea oahppit máhtte buoremusat gullama áddema bargobihtáid (anárašgea 65 %, nuortalašgea 58 % ja davvisámegea 68 %). Buot váddáseamos sisdoalloviidodat lei gielladovdamuš (anárašgea 32 %, nuortalašgea 20 % ja davvisámegea 38 %).

Go geahččá bargobihtáid tiippaid mielde, de válljenbihtáid rivttes čovdosiid gaskamearálaš oassi (65,6 %) sámegea eatnigiellan -oahppomearis lei sullii ovcci proseantaovttadaga buoret go buvttadanbargguid čovdosiid oassi (57,0 %). Sámegea A-gea iskosis válljenbargguid rivttes čovdosiid gaskamearálaš oassi (70,1 %) lei sakka buoret go buvttadanbargguin (39,0 %).

Eatnigea árvvoštallamis, dego maid A-gea árvvoštallamis nieiddat máhtte buorebut go gánddat oppa iskosa ja iešguđege sisdoalloviidodaga, earret eatnigea hállama bargobihtáid. Eatnigea iskosis nieiddaid rivttes čovdosiid gaskamearálaš oassi oppa iskosis lei 65 proseantta ja gánddaid 57 proseantta. A-gea vástideaddji logut ledje 52 proseantta ja 39 proseantta. Eatnigea hállama bargobihtáin nieiddaid ja gánddaid gaskkas eai lean olus erohusat, gánddat máhtte bargobihtáid veaháš buorebut go nieiddat (gánddat 82 % ja nieiddat 81 %). Stuorámus erohus lei lohkosá áddema bargobihtáin, main nieiddaid rivttes čovdosiid oassi lei 18 proseantaovttadaga buoret go gándda-in. A-gea nieiddat máhtte buorebut buot sisdoalloviidodagaid. Stuorámus erohus lei čállima bargobihtáin, mas nieiddaid rivttes čovdosiid oassi lei 25 proseantaovttadaga buoret go gánddaid.

Eatnigea buoremus njealjádasa oahppiid oppa iskosa rivttes čovdosiid oassi lei 78 proseantta ja heajumus njealjádasa oahppiid 38 proseantta. Stuorámus erohus lei čállimis, 47 proseantaovttadaga, ja unnimus hállamis, 21 proseantaovttadaga. A-gea buoremus njealjádasa oahppiid oppa iskosa rivttes čovdosiid oassi lei 69 proseantta ja heajumusaid 24 proseantta. Go geahččá proseantaovttadagaid mielde, de stuorámus erohus lei čállimis, 66 proseantaovttadaga, ja unnimus gullama áddemis, 30 proseantaovttadaga.

Miellaguottuid oasis čielggaduvvu man ávkálažžan oahppit atne iežaset sámegea máhtu, man somá dan studeren lea ja makkárin oahppit atne iežaset sámegea oahppin. Miellaguoddomihtár lei seamma eatnigea ja A-gea oahppiide. Oahppiid miellaguottut goappáge oahppomearis ledje gaskamearálaččat oalle neutrálat. Buoremus guottut ledje čuoččuhusaide mat guske sámegea ávkálašvuhtii. Viđaceahkat skála mielde sámegea eatnigiellan -oahppiid gaskaárva gea ávkálašvuodas lei 3,5 ja A-gea oahppiid 3,2.

Oahpaheaddjijearaldagaide vástidedje 16 oahpaheaddji. Giellaoahpaheaddji gelbbolašvuohta lei badjelaš bealis (56 %) oahpaheaddjiin. 75 % oahpaheaddjiin oahpahedje earáge oahppoávdnasiid go gielaide, eanemusat oahpaheaddjis sáhtte leat oahpahanláhkai guhtta oahppoávdnasa. Sáme-giella oahpahuvvui unna oahpahusjoavkkuin, eanaš joavkkuin ledje 3-5 oahppi ja viđátoasis ledje 1–2 oahppi. Oahpaheaddjiid mielas buriid oahppanbohtosiid fidnema dahke váttisin eanemusat oahppomateriála vátnivuohta (100 % oahpaheaddjiin) ja kvalitehta (93 % oahpaheaddjiin). Oahpaheaddjiin lei goittotge hui buorre motivašuvdna oahpahit sáme-giella, ja maddái rektoriid mielas sii válde bargguset duodas.